

naturam; qui de terra est, terrena loquitur, de caelo caelestia.

60. Quod vidit, & audivit, hoc testatur: Ipse qui de caelo est, vidisse dicitur omnia propter supernam evidentiam, & claritatem scientiae, audire autem à Patre, quoniam per generationem ætæ nam à Patre ei communicatur sapientia; Quod enim auditur, ab alio accipitur. Theophyl. ait: Quicumque scit filium, à Patre naturaliter scit, quasi illi consubstantialis, eius gratia dicitur à Patre audire, quæ scit: & sic frequenter Christus loquitur de auditis à Patre Joan. 15. num. 15. Quicumque audivit à Patre meo, non feci vobis. Joan. 5. num. 40.

61. D. Cyrill. Et testimonium ejus nemo accipit: Ait Noster D. Cyrill. lib. 2. cap. 67. in Joann. Quod his verbis concitatus quasi caput Baptistæ, & pedes manibus ædens, incredulitatem hominum magnam admiratur, & his verbis, Testimonium ejus nemo accipit: ut notat D. Chrysolom. arguit Joannes malitiam, ac nequitiam Judæorum; qui testimonia Christi volebant accipere, & quamvis supra dixissent Discipuli Joannis num. 6. de Christo: Ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum: tamen sua malitia obcæcari ejus dictis non acquiescebant. Unde dicitur: testimonium ejus nemo accipit: Explicat Lyranus, id est pauci comparative, sicut communiter dicitur, Nemo est in foro, id est pauci; quia pauci Judæorum acceperunt Christi testimonium, & crediderunt in ejus adventu.

QUÆSTIO IX.

Quare Joannes testificatur, quod Christum oporteat crescere, se autem minui?

62. Veram sensum literalem jam dedi in Expositione, nempe, Christum oporteat crescere in vera fidei cognitione, adoratione, auctoritate, ac veneratione populorum, cum ipse sit verus Deus, verusque Messias. Ipsum autem Joan. oporteat minui cognitione fidei, ac veneratione, quia ipse non est Messias, sed præcursor illius; ac proinde ipso apparente ejus præcursoris munus cessat, & terminatur; ita ex D. Cyrill. D. Chrysolom. Theophyl. & ait: Imminuitur gloria præcursoris, sicut lucifer à sole occultatur, & videtur quidem multis, quod extinctum sit lumen, at revera non est extinctum, sed à majore occultatur. Ita & præcursor velut lucifer à sole spirituali occultatus, minus dicitur. Ita & similitur D. August. serm. 21. de sanctis D. Ambr. in Natali Domini, D. Gregor. homil. 20. in Evangelia.

Secundò idem D. Aug. Tract. 14. in Joann. ait: Etiam passionibus suis significaverunt Christus & Joan. Nam Joan. capite minutus est: Christus in cruce exaltatus: Ut ibi appareret, quid est: Illum oportet crescere, me autem minui: Deinde natus est Christus cum jam inciperent crescere dicitur natus est Joannes, quando ceperunt minui dicit. Antestina est ipsa creatura, & ipsa a passionibus verbis Joannis dicitur, Illum oportet crescere,

me autem minui. Ipsamet passiones, ipsique rerum concursus testificantur, id quod in mysterio agebatur; & tam impressum, ac sigillatum erat in Joanne testifica Christi excellentiam, ut non solum vita, sed etiam morte, ac sanguine effuso testificetur, quod Christum oporteat crescere, ac ipsum minui, dum Christus in Cruce exaltatur, ipse verd capite minutus dat vitam.

64. Tertio; D. Thomas in Joan. ait: Moraliter oportet esse in unoquoque nostro intelligendum. Oportet Christum in te crescere, ut scilicet, in cognitione, & amore ejus proficias quod in quantum magis eum potes cognoscendo, & amando percipere, tanto magis Christus crescit in te, ex hoc oportet sic proficientes minui in sua reputatione, quia quanto plus cognoscit quis de altitudine divina tanto minorem reputat parvitatem humanam. His verbis ostendit Joannes se altissimam cognitionem Divinitatis Christi habere; quanto enim quis magis intelligit de altitudine divinæ majestatis, tanto magis apud se firmat debere crescere in cultu, adoratione, ac veneratione: quia omnis noster cultus, illi impar: Hinc bene suæ infirmitatis confectus infert, quantum ipse debeat minui, minorari, ac pro nihilo reputati.

65. Quarto; D. Bernardus serm. in Nativit. Joannis Baptistæ: Quomodo, inquit, minus splendore, utique non fervore. Retraxis radios, recolligit se, ne fieri sicut is, qui tot in profert spiritum suum: Illum, ait, oportet crescere: Qui exhausti non potest ac cuius plenitudine omnes accipiunt: me autem minui: Cui datus est spiritus ad mensuram, danda magis opera, ut ardere semper valeam, quam lucere; Præcessit solem tanquam sedus matutinum, abscondi necesse est orto jam sole, Joannes magis invidis non est mihi nisi modicum olei, quo ungar, volo illud in vase tutius, quam in lampade lucere, ne de possidere. Aliè & cautè loquitur Joannes; ac si dicat sol semper luceat, qui sol est, qui Christus, & inde ejus immensa gratia exhausti non potest: Aliis se totum impendat, qui reliquis plurimum sibi deesse non potest, & ideo illum oportet crescere, & lucere in omnium oculis, sine sui diminutione: Me autem oportet minui; cui datus est spiritus ad mensuram, danda magis opera, ut ardere semper valeam, quam lucere: Qui habet spiritum cum mensura, ac limitatione cautè se habeat, & magis intendat ardere charitate, ac meritis, quam splendescere operum ostentatione, ne dum aliis lucet, sibi consumatur, & desit: Non est mihi nisi modicum olei, volo illud in vase tutius, quam in lampade possidere, ut dum astantibus lucet, perdat, nemo aliis nascitur mortuus sibi: Joannes cautela sit nobis documentum.

66. Quintò, D. Cyrill. Alexandr. lib. 2. in Joann. cap. 63. Ait: Illum oportet crescere me autem minui: Crescit enim quotidie, orbemque splendor suus illustrabit, ego verd minuar nec datam mihi mensuram excedam, sed in eisdem permanentis, tanto minui videbor quanto ad majorem ille percurret: Quia ut ibi explicat ipse Cyrillus: Joannes minuitur in æstimatione Judæorum per comparationem ad Christum; indeque Christus crescebat, nec

Joannes non solum vita, sed etiam morte testificatur de Christo.

Quanto quis cognoscit de Deo, tanto magis se minuit.

D. Bernard.

nec virtutibus, nec gratia; quia primo instanti omnem illorum peccatorem habuit, sicut & Joannes non minuebatur gratia & donis; sed Christus crescebat in opinione, ac æstimatione Judæorum, in qua & Joannes decrecebat, ac minuebatur; sic frequenter se res habent apud homines ut detractio gloriæ unius, alimentum est alterius; & inde majestas gloriæ Christi ab exiguitate Joannis apud homines incrementum videtur haurire; hoc fert mortalis conditio, ut moraliter dicam, ut incrementum unius foveatur ex impensis alienis. Videns Moyses quod rubus arderet, & non comburetur; dixit: Ibo & videbo visum hanc magnam, quare non comburatur rubus. Exod. 3. n. 3. Magna sanè erat visio, quia in illa apparebat Deus, sed cur Deus cum primo apparet Moyli ostendens suam supremam majestatem hoc præstat in rubo ardenti; quid magnificentum & Divinum ibi relucet; Ardebat & non comburebatur. Et ignis qui fulget & non consumit materiam, non est humanus, sed Divinus, nam terrenus splendor de aliorum consumptione patitur.

Apud homines augmentum unius augmentatur ex depreffione alterius.

Exod. 3.

61. Guatrius.

Joannes se demittens, ac lesus glorificatur ad dexteram illius sedes.

68.

Cajetan.

Joannes Christum imitatur in reverentia, quam habuit erga Patrem.

bat erga Patrem solum æternum ediderat Joannes, ut ad ejus imitationem, similem Christo impendat. Idem de Beatissima Virgine dixi tom. 4. in Evangelia cap. 3. 2. q. 2. n. 12.

60. Quod vidit, & audivit, hoc testatur: Ipse qui de caelo est, vidisse dicitur omnia propter supernam evidentiam, & claritatem scientiæ, audire autem à Patre, quoniam per generationem ætæ nam à Patre ei communicatur sapientia; Quod enim auditur, ab alio accipitur. Theophyl. ait: Quicumque scit filium, à Patre naturaliter scit, quasi illi consubstantialis, eius gratia dicitur à Patre audire, quæ scit: & sic frequenter Christus loquitur de auditis à Patre Joan. 15. num. 15. Quicumque audivit à Patre meo, non feci vobis. Joan. 5. num. 40.

VERSIONES.

61. Sextò, Guatrius Abbas serm. 3. de Joan. Baptistæ ait: Se minui, & ille crescere optabat, ante Apostolum opere, & veritate, dicens: Non nos incipulos prædicamos, sed Dominum Jesum Christum: Ideo nimirum magna est gloria ejus in saluati tua, in Jesu tuo Domine, cuius iustitia, & bonitas est diligentes se diligere, & glorificantes se glorificare. Magna profus gloria ejus in Jesu, qui apud se glorificavit eum consortio gloriæ suæ. Jesus degens in mundo maximè intendit gloriam Patris exaltare, & se ipsum submittere, ut æternus Pater glorificaretur; hinc Pater ad dexteram suam collocavit filium suum Jesum; Jesus cuius est glorificantes se glorificare: Joannes se ipsum minuit, ut magis Christus in omnium opinione cresceret, inde in gloria cum ad dexteram suam collocat; Magna profus gloria ejus in Jesu, qui apud se glorificavit eum consortio gloriæ suæ. Tam alta & sublimis res exiit quod Joannes se minueret, ut Christus cresceret, & exaltaretur, quod ab ipso Christo Joannes hoc didicerit. Cum quidam adolescens interrogando diceret ad Christum, Magister bone, quid faciam, ut vitam æternam percipiam? Jesus autem dixit ei, quid me dicis bonum, nemo bonus nisi unus Deus. Marc. 10. n. 17. & Luc. 18. n. 19. habet: Nemo bonus, nisi solus Deus. Maximè laborant interpretes in hujus difficultatis solutione: Cur Christus D. solum suum æternum Patrem dicit bonum, cum ipse essentialiter sit bonus cum Patre & Spiritu Sancto, in quibus est tantum una numerica natura? Cajetanus ad cap. 19. Matth. & ait: Quid me dicis bonum, unus Deus bonus solus; & ait, dixit hoc ad docendum exemplo suo, quod cum laudamur, retorquere proprias laudes in divinam debeamus: Ex sua alta & profunda humilitate, ac ex sua summa charitate erga Patrem non admittit appellationem boni, cum ipse essentialiter sit bonus; in omnium oculis vult se demittere, ac minorari, ut pater magis glorificaretur, ac in omnium opinione ejus auctoritas magis cresceret, dum comparatione Patris, nullus qui esset alienæ naturæ bonus dici poterat, & reverentiam quam Christus exhibe-

EXPOSITIO V.

U accipit eius testimonium: His verbis indicat Joannes, quod aliqui crediderunt, & acceperunt eius testimonium, ex his, nempe qui baptizabantur. Significavit: Græcus & multi Codices: obfignavit, seu, sigillavit: Fide, nempe sua, quasi ehiographo, ac sigillo quodam obfignat, ac proficitur Deum loquentem per os Christi, veracem esse; sicut cum quis aliqua narrat, quæ solus ipse vidit, si dictis eius credam, illud mecum credere est signum, & quasi sigillam, quo confirmo, me illum reputare veracem, in verbis, dictis, ac miraculis: Nam si talem non reputassem, fitem ejus dictis non adhibuissem. Et ad hunc sensum loquitur Joannes Epistol. 1. cap. 5. n. 10. Qui credit in filium habet testimonium Dei in se, qui non credit filio, mendacem facit eum, quia non credit in testimonium, quod Deus testificatus est de filio suo; & hoc est testimonium, quoniam vitam æternam dedit nobis Deus, & hæc vita in filio ejus.

Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur, Ostendit Joannes quod debito jure, ac operata ratione agit, qui credit Jesu, & sua fide, ac credulitate signat ejus testimonium ut verum; quia cum Deus Pater misisset filium suum Jesum, verba Dei loquitur: ita ut Deus per ejus os loquatur, & vera Jesu sint verba Dei Patris; Sicut ipse dixit: Sicut audio sicut judico: Joan. 5. num. 30.

Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum: ac si dicat Joannes, quod quid Christus loquitur, ac dicit: verba Dei loquitur: Tam in sua doctrina, quam in promissionibus, quam in his quæ dicit de futuro non dat Deus illi Spiritum cum mensura, sed largissimè, ac amplissimè: Quomodo autem hæc verba: Non ad mensuram dat Deus Spiritum, sint intelligenda? maxime laborant Interpretes. D. Cyrill. lib. 2. in Joan. cap. 7. D. Chryl. homil. 29. in Joan. Euthymius: hoc referunt ad Christum prout Deus; sed ut sic valde impropria est locutio; quia Pater non dat filio spiritum, seu naturam gratis, sed quod dicit Verbum dare: naturaliter per æternam generationem totam suam naturam ei communicat.

Alij hæc verba referunt ad homines, ut Tolertus, & notat, quod absolute dicitur non ad mensuram dat Deus, Spiritum. Et non dicitur, ei sed absolute, quia Deus sua beneficia hominibus non dat cum mensura, cum eis dedit filium suum, qui omnem mensuram excedit: At Janfenius & Baradas referunt ad Joannem, ac si diceret ipse Joannes suis discipulis: Non existimetis, quod Deus hominibus dat Spiritum ad mensuram; quamvis multa det uni, multa plura potest dare alteri; ac proinde quamvis Deus mihi plurimum Spiritus sui imperti erit, non existimetis, quod non possit longè plus donare Jesu. Illud his sententiis accommodat, quod Joannes immedia in antecedentibus, ac subsequenti loquitur de Christo; ad quid intermediat hæc verba ad homines, vel ad Joannem?

Tenenda est communis Patrum sententia, quod hæc verba referantur ad Christum. Ita D. Cyrillus. D. Chryostom. citati. D. Gregor.

Nazianz. Orat. 36. & communiter recentiores; D. Gregor. Ac proinde dat Deus Spiritum ad mensuram. Sed largissimè, & abundantissimè; quod optime explicat D. Augustin. tract. 14. in Joan. & ait: Hominibus dat Deus Spiritum ad mensuram; unico filio non dat ad mensuram. Quomodo ad mensuram? ait Paulus 1. Corinth. 12. n. 8. Alij quidem per Spiritum datur sermo sapientiarum; alij sermo scientiarum secundum eundem Spiritum; alij fides in eodem spiritu; alij prophetia; alij discretio spirituum; alij genera linguarum; alij donatio curationum; Aliud habet iste, aliud habet ille, & quod habet ille, non habet iste, mensura est, divisio quadam donorum est: ergo hominibus ad mensuram datur, sed Christus qui dat, non ad mensuram accipit. Aliis dat Deus sua dona divisim, ac cum mensura; uni dat unum donum alteri alterum donum; At Christo D. dedit Pater cumulativè, amplissimè, ac latissimè omnia dona, omnem gratiam, justitiam, ac sanctitatem, prout conveniens erat universali capiti omnium hominum, ac Angelorum, qui in omnia membra sua debebat talia dona influere.

Nec ex his inferas, quod gratia Christi erat infinita: Negatur; quia illius non erat capax anima Christi cum esset creata, & finita, ut tenet communis sententia Theologorum cum D. Th. 3. p. q. 7. art. 11. & 12. Datur ergo Christo Spiritus sine mensura, hoc est, abundantissimè ac largissimè cum omni gratia, & dono, prout conveniens erat universali capiti totius Ecclesie, & ut jam notavi Luc. 1. q. 11. n. 56.

Quod propositiones universales in Scriptura, ut illud Pauli ad Philipp. 2. Omnes sua querunt, non que sunt Dei: & 2. Timoch. 4. n. 16. Omnes dereliquerunt: & Isai. 13. n. 4. Vox multitudinis in montibus, ut disperdat omnem terram. Et Genes. 41. n. 57. Omnes provincia veriebant in Ægyptum, ut emerent escas: non significant omnimodè omnia absque alicujus exceptione, sed significant magnam multitudinem, copiam ac quantitatem, & ita Deus sine mensura dat Spiritum Christo prout decens erat de lege ordinaria universali capiti totius Ecclesie.

Pater diligit filium, & omnia dedit ei in manu ejus: Sunt aliqui, qui hæc referunt ad essentiam Divinam communicatam à Patre, quibus videtur facere D. Augustinus tract. 14. in Joan. Hæc autem expositio subsistere non potest: Nam dare in manu, idem est, ac dare in potestate ejus; substantialia autem Patris non sunt in potestate filij cum sint illi essentialia, ac intrinseca: ergo de Christo, homine intelligendus est locus. Ita communiter Patres, ut notat Tolertus annot. 40 Pater diligit filium: & quia probatio amoris exhibitio est operis; omnia dedit in manu ejus: Omnia dedit, & ideo sine mensura dedit omnia dona Divini Spiritus, ut distribuat & dividat pro suo arbitrio, dat etiam omnia creata, tam cœlestia, quam terrena, ut sint sub illius potestate, jure, ac donatione, ut vices ipsius Patris gerat. Noster D. Cyrillus. Alexand. lib. in Joan. cap. 7. ait: Pater diligit filium, & omnia dedit ei in manu ejus. Suum filium diligit, cujus dilectionis signum, est quia omnium rerum tradidit ei potestatem. Omnia enim ipse ait Matth. 11. mihi tradita sunt à Patre meo.

Qui credit in filium Dei, habet vitam æternam.

Theophyl.

nam. Loquitur Joannes de fide viva, ac formata per gratiam; hisque verbis, ut ait Theophylact. Suis discipulos, & alios omnes instruit Joannes, ne irideant Christo, sed in Deo asculent. Et quia nostra humana conditio, maxime præmio movetur, & allicitur; hoc proponit Joannes, & valde maximum. Habet vitam æternam: loquitur de præsentia, habet: Quia fides, & gratia semen est gloriæ, & qui habet fidem formatam, jam in radice habet vitam æternam, & jus ad illam; & per ipsam fidem formatam, ac cognitionem Dei, habet

jam spiritualiter ipsam vitam inchoatam. Juxta illud Joan. 17. n. 3. Hæc est vita æterna inchoata, scilicet, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Jesum Christum. Qui autem incredulus est filio non videbit vitam: Rectè advertit D. Thomas; quod exprimitur hic pœna damni, & pœna sensus; Pœna damni: dum dicitur: non videbit vitam: Ecce privatio beatitudinis, quæ est pœna damni: Sed ira Dei manet super eum: Ecce pœna sensus: Suprema Dei ira apud infros æterno cruciatu afficiet miseros.

CAPUT IV.

Tergo cognovit Jesus, quia audierunt Pharisæi quod Jesus plures discipulos facit, & baptizat, quam Joannes 2. (Quamquam Jesus non baptizaret, sed discipuli ejus.) 3. Reliquit Judæam, & abiit iterum in Galilæam. 4. Oportebat autem cum transire per Samariam. 5. Venit ergo in civitatem Samariæ, quæ dicitur Sichar: juxta prædium quod dedit Jacob Joseph filio suo. 6. Erat autem ibi fons Jacob Iesus ergo fatigatus ex itinere, sedebat sic super fontem. Hora autem erat quasi sexta. 7. Venit mulier de Samaria haurire aquam. Dixit ei Iesus. Da mihi bibere. 8. Discipuli enim ejus abierant in civitatem ut cibos emerent. 9. Dicit ergo ei mulier illa Samaritana, Quomodo tu Judæus cum sis, bibere à me possis, quæ sum mulier Samaritana? non enim cohabitunt Judæi Samaritanis. 10. Respondit Iesus, & dixit ei. Si scires donum Dei, & quis est qui dicit tibi, Da mihi bibere, tu forsitan petisses ab eo, & dedisset tibi aquam vivam? 11. Dicit ei mulier: Domine, neque in quo haurias habes, & puteus altus est: unde ergo habes aquam vivam? 12. nunquid tu major es patre nostro Jacob, qui dedit nobis puteum, & ipse ex eo bibit, & filij ejus, & pecora ejus? 13. Respondit Iesus, & dixit ei: Omnis qui bibit ex aqua hac, sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum. 14. Sed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. 15. Dicit ad eum mulier: Domine da mihi hanc aquam: ut non sitiam, neque veniam huc haurire: 16. Dicit ei Iesus: Vade voca virum tuum, & veni huc. 17. Respondit mulier, & dixit: Non habeo virum: Dixit ei Iesus: Bene dixisti, quia non habes virum. 18. Quinque enim viros habuisti: & nunc quem habes, non est tuus vir, hoc verè dixisti. 19. Dixit ei mulier: Domine, video quia Propheta es tu. 20. Patres nostri in monte hoc adoraverunt: & vos dicitis, quia Jerusalem est locus ubi adorare oportet. 21. Dicit ei Iesus: Mulier crede mihi, quia veniet hora, quando neque in monte hoc, neque in Jerusalem adorabitur Patrem. 22. Vos adoratis quod nescitis: nos adoramus quod scimus, quia salus ex Judæis est. 23. Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu, & veritate. Nam & Pater tales querit qui adorent eum. 24. Spiritus est Deus: & eos qui adorant eum, in spiritu, & veritate oportet adorare. 25. Dicit ei mulier, scio quia Messias venit, qui dicitur Christus: cum ergo venerit, ille nobis annuntiabit omnia. 26. Dicit ei Iesus: Ego sum qui loquor tecum. 27. Et continuo venerunt discipuli ejus: & mirabantur, quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit, Quid queris aut quid loqueris cum ea? 28. Reliquit ergo hydriam suam mulier, & abiit in civitatem, & dicit illis hominibus: 29. Venite, & videte hominem qui dixit mihi omnia quæcunque feci, nunquid ipse est Christus? 30. Exierunt ergo de civitate, & veniebant ad eum. 31. Interea rogabant eum discipuli, dicentes: Rabbi, manduca. 32. Ille autem dixit eis, Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. 33. Dicebant ergo discipuli ad invicem: Nunquid aliquis attulit ei manducare? Dicit eis Iesus: Meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus. 35. Nonne vos dicitis, quod adhuc quatuor menses sunt, & messis venit? ecce dico vobis, levate

oculos

69.

Germinus sensus.

1. Joan. 3.

70.

Joan. 5.

71.

D. Cyrill. D. Chrystost. Euthym.

72. Tolertus.

Janfen. Baradas.

73.

D. Cyrill. D. Chrystost.

D. August.

1. Cor. 12.

Legitima & vera sententia

74.

D. Thom.

75.

D. August.

Tolertus. Amo peribus demonstratur.

D. Cyr. Alex.

76.